

2012

ÅRSBERETNING

Sygeplejeetisk Råd

22. årsberetning 2012

Copyright © by Dansk Sygeplejeråd

Omslag samt Grafisk tilrettelæggelse:
Birgitte Greve

Tryk: Dansk Sygeplejeråd

ISBN 978-87-7266-332-6

Fotografisk, mekanisk eller anden form for gengivelse eller
mangfoldiggørelse er kun tilladt med angivelse af kilde.

Dansk Sygeplejeråd 2013

Indhold

Beretning om årets gang i 2012 i Sygeplejeetisk Råd	4
Revision af De Sygeplejeetiske Retningslinjer	6
Genoplivning og hjertestartere	7
Nordisk samarbejde	8
Samarbejde med Tidsskriftet Sygeplejersken	9
At blive medlem af Sygeplejeetisk Råd	10
Hvordan kan du bruge Sygeplejeetisk Råd i din hverdag?	11
Etik i en travl hverdag?	12
Bilag 1. De Sygeplejeetiske Retningslinjer	16
Bilag 2. Vedtægter for Sygeplejeetisk Råd	18
Bilag 3. Sygeplejeetisk Råds medlemmer	19
Bilag 4. Foredrags- og undervisningsaktiviteter	20
Bilag 5. Deltagelse i kongresser, konferencer mv	21
Bilag 6. Praktiske oplysninger	22

Beretning om årets gang i 2012 i Sygeplejeetisk Råd

Året 2012 har været stærkt præget af rådets arbejde med revision af de sygeplejeetiske retningslinjer, som var forventet at skulle fremlægges på Dansk Sygeplejeråds Kongres i maj 2012. Sådan kom det bare ikke til at gå - mere om dette senere.

Medlemmer

Kongressen i maj blev også skelsættende i forhold til nyvalg af medlemmer til Sygeplejeetisk Råd, idet Susanne Ardahl efter 8 års tro tjeneste i rådet ikke havde mulighed for at fortsætte. Rita Nielsen og Erik Elgaard Sørensen valgte at forlade rådet, og dermed skulle der vælges 4 nye medlemmer til Sygeplejeetisk Råd, idet Marianne Olander var udtrådt i løbet af perioden.

De fire nye medlemmer, der blev valgt er:

Edel Kirketerp Nørskov,
oversygeplejerske, Kreds Syddanmark

Hanne Reinhold Juul,
afdelingssygeplejerske, Kreds Syddanmark.

Laila Twistmann Bay,
udviklingssygeplejerske, Kreds Syddanmark.

Dorthe S. Nielsen,
adjunkt og klinisk sygeplejeforsker,
Kreds Syddanmark

Dermed var Sygeplejeetisk Råd genetableret med fuld styrke, og spredningen i rådet på arbejdsområder, daglige gøremål, faglige interesser, viden, kompetencer og erfaringer bringes i spil på flotteste måde under drøftelserne på rådsmøderne – en fornøjelse at være en del af et så mangfoldigt og kompetent råd, hvor alle har samme overordnede interesse i professionsetikken.

Randi Bligaard Madsen ønskede ikke at fortsætte som næstformand i rådet, og Annette Hegelund blev valgt – tak for indsatsen til Randi og tak til Annette for at påtage sig opgaven.

Møder

Møderne holdes som hovedregel i Kvæsthuset fra kl. 9 til kl. 16, og der holdes som udgangspunkt et må-

nedligt møde med undtagelse af juli, og et af efterårets møder holdes i forbindelse med et årligt nordisk træf for sygeplejeetiske råd i Norden.

Der er nogle faste punkter på dagsordenen, som er meget interessante og hjælper os til at være opmærksomme på, hvad der sker i omverdenen. Her skal specielt nævnes Den halve etiske time, der er en runde om emner, som medlemmerne er optaget af arbejdsmæssigt, har læst i avisen mv. og som kan være til inspiration for arbejdet med etik. Efterfølgende beslutes hvilke emne, der eventuelt debatteres mere dybdegående. Det er ikke tilladt at kommentere eller give gode råd under runden, hvilket i sig selv kan være en øvelse for engagerede sygeplejersker, der har så meget at byde ind med.

Denne runde resulterer ofte i overordnede diskussioner, der kan give anledning til udarbejdelse af holdningspapirer, oplæg eller indlæg af forskellig art.

Henvendelse fra medlemmer

Der har været henvendelser fra sygeplejersker og sygeplejestuderende vedrørende forskellige spørgsmål. Ikke alle har været med professionsetisk fokus, og i disse tilfælde er der taget kontakt til de, der har henvendt sig, for at begrunde rådets arbejdsområde og måske guide til et mere relevant sted for henvendelse.

Henvendelserne om etik i sygeplejen giver altid anledning til drøftelser i rådet, muligvis en dybdegående analyse og diskussion af emnet og aftale om, hvordan rådet svarer på henvendelsen.

Den, der har henvendt sig, spørges om tilladelse til at lægge spørgsmål og svar på hjemmesiden som inspiration for andre. Sygeplejersker er meget villige til at sige ja til dette, hvilket rådet er taknemmelig over, da det er med til at synliggøre professionsetikkens plads i sygeplejerskers arbejde.

Der er et stigende antal studerende, der henvender sig for at få en øget indsigt eller kildehenvisninger i forhold til etiske vinkler i sygeplejen.

Sygeplejeetisk Råd deltager altid gerne i drøftelser og samtaler om etiske spørgsmål direkte med medlemmer, og alle opfordres til at benytte muligheden.

Oplæg og undervisning

Sygeplejeetisk Råd modtager med jævne mellemrum opfordring til at deltage i debatter eller undervise på temadage, kurser eller uddannelser.

I den udstrækning, det overhovedet er muligt, deltager Sygeplejeetisk Råd gerne for at bidrage til opmærksomheden på etiske forhold i sygeplejen. Listen over arrangementer findes i bilagsmaterialet.

Indlæg i medier

Artikel om Etik i en travl hverdag, bragt i Dråben, Tidsskrift for anæstesi-, intensiv og opvågnings-sygeplejersker.

Artikel om Eutanasi - set med en hospicesygeplejerskes briller, bragt i Åndelig Omsorg.

Høringssvar

Udkast til forslag om ændring af lov om kunstig befrugtning var i høring og Sygeplejeetisk Råd gav input til Dansk Sygeplejeråds høringssvar.

Holdningspapir

Sygeplejeetisk Råd deltog i den arbejdsgruppe, som har udarbejdet Dansk Sygeplejeråds anbefalinger til komplementær alternativ behandling – sygeplejerskers rolle (november 2012). På baggrund af diskus-

sioner i Sygeplejeetisk Råd udarbejdede vi et holdningspapir om sygeplejeetik og komplementær / alternativ behandling, som kan læses på Rådets hjemmeside.

Samarbejde med DSR

Sygeplejeetisk Råd er glad for at have en tæt kontakt til Dansk Sygeplejeråd via formandskabet ved Dorte Steenberg, og samarbejdet er intensiveret det sidste halve år blandt andet grundet et tættere samarbejde om oplægget til sygeplejeetiske retningslinjer.

De kommende år – et kig i glaskuglen

Nu lige om lidt er den halve periode gået, og vi nærmer os en ny kongres næste år, hvor de nye sygeplejeetiske retningslinjer forhåbentlig bliver vedtaget. Inden da skal der foregå en intensiveret proces med udgangspunkt i professionsetikken for sygeplejersker i Danmark. Der er et fælles ønske mellem DSRs hovedbestyrelse og Sygeplejeetisk Råd i forhold til at sætte etik på dagsordenen i første omgang blandt sygeplejersker – og gerne med andre samarbejdsparter, til gavn for de mennesker, der har brug for det danske sundhedsvæsen.

Det er mit ønske, at der med de nye sygeplejeetiske retningslinjer kan skabes "en ny runde" for drøftelse af grundlæggende værdier og principper i sygeplejerskers bevidsthed.

Grete Bækgaard Thomsen
Formand for Sygeplejeetisk Råd

Arbejdet med revision af De Sygeplejeetiske Retningslinjer

Året 2012 har været stærkt præget af Rådets arbejde med revision af De Sygeplejeetiske Retningslinjer, som var forventet at skulle fremlægges på Dansk Sygeplejeråds kongres i maj 2012.

Rådet havde arbejdet hårdt på en gennemgribende fornyelse af retningslinjerne med to overordnede ønsker, nemlig dels af hensyn til udviklingen i samfundet og i sygeplejen og dels at luge ud i det, der hører til andre steder end i professionsetik. Herved ville professionsetikken komme til at stå mere skarpt og fremtræde mere ren i sin form.

Sygeplejeetisk Råd har søgt inspiration flere steder til revisionsarbejdet, og der har været mange og lange drøftelser for at få det bedste frem. Et udkast har været sendt i høring, hvorefter rådet modtog en del høringssvar, som har givet yderligere inspiration til at få det bedst mulige resultat.

Stor var overraskelsen i Sygeplejeetisk Råd, da det stod klart, at DSRs hovedbestyrelse havde besluttet ikke at fremsætte forslaget på Kongressen i maj 2012 – men i stedet ønskede at fremsætte et forslag om revision af De Sygeplejeetiske Retningslinjer med henblik på vedtagelse på Kongressen i maj 2014 efter en forudgående tilrettelagt proces.

Efterfølgende er der planlagt en proces med mulighed for inddragelse af alle medlemmer via aktiviteter, som Kredsbestyrelserne står for – nu er det spændende at følge, hvad der sker.

Samarbejde med Tidsskriftet Sygeplejersken om dilemmaer

Der har også gennem 2012 været en fast rubrik med et etisk dilemma, som er blevet besvaret af Dorthe Holdgaard og et medlem fra Sygeplejeetisk Råd. Svarene har vist, at det samme dilemma kan anskues på i hvert fald to forskellige måder. Det er en udfordring at skulle belyse et dilemma med blot 900 tegn, når et spørgsmål eller et dilemma kan perspektiveres på forskellig vis inden for den etiske ramme. Det er godt, at etikken på denne måde får en plads i alle numre af tidsskriftet, og Sygeplejeetisk Råds medlemmer oplever ofte i deres møde med andre sygeplejersker, at denne rubrik giver stof til etiske diskussioner på arbejdspladserne.

Genoplivning og hjertestartere

Etiske dilemmaer omkring liv og død, samt muligheder for genoplivning, har fyldt i debatten på flere møder og i medlemssvar i 2012.

Rådet har modtaget flere medlemshenvendelser, som omhandler sygeplejerskers oplevelse af etiske dilemmaer, når de står i situationer, hvor genoplivning har været aktuel.

Det har omhandlet konsekvenser af det øgede antal hjertestartere, som er ophængt landet over. Samtidig med, at der er en meget positiv effekt og øget overlevelse for rigtig mange mennesker, som derefter lever et godt liv, opstår der også episoder, hvor forsøg på genoplivning har skabt situationer, hvor mennesker er blevet genoplivet til liv i en forværret helbreds-mæssig tilstand.

Debat om brug af hjertestartere

Særligt har Sygeplejeetisk Råd beskæftiget sig med betydningen af, at der er opsat hjertestartere på mange plejehjem i Danmark.

Rådet er enigt om, at muligheden for genoplivning og brug af hjertestartere skaber to sider af en sag, og at det giver gode muligheder og krav om eftertænk-somhed og debat for sygeplejersker, kollegaer, ledelse samt politikere, hvor dialogen om såvel juridiske samt etiske aspekter skal på dagsordenen.

Viden om beboerens ønske

Fra Rådet anbefales, at sygeplejersker på plejehjem har ansvar for og skal sikre, at der tales og lyttes til den enkelte borger om dennes tanker og ønsker for livet og døden.

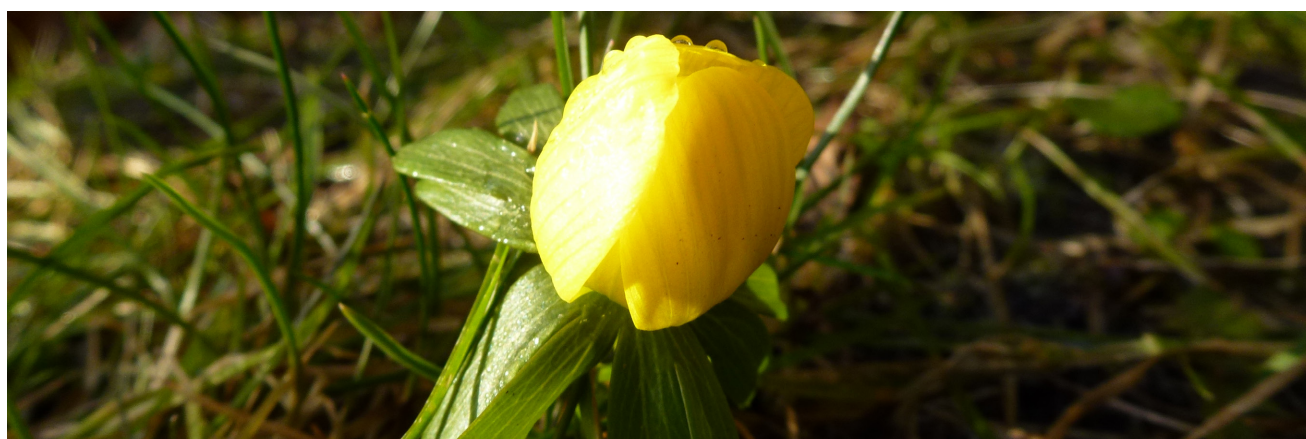

Hvis beboeren ytrer ønske om, at der ikke skal genoplives, er sygeplejersken forpligtet til inddragelse af beboerens læge, og gerne pårørende, således at der skabes enighed om, hvordan der skal handles, hvis og når beboeren bliver dårlig. Kun med kendskab til beboerens ønske og ret til selvbestemmelsesret kan sygeplejersken vide, hvordan hun bør handle.

Ny vejledning på vej

Sygeplejeetisk Råd har været repræsenteret i en gruppe i Sundhedsstyrelsen, som i 2013 arbejder med en ny vejledning vedr. fravalg af livsforlængende behandling, herunder genoplivningsforsøg og om afbrydelse af behandling i primær sundhedstjeneste.

Rådet har i 2012 udarbejdet et holdningsudkast til emnet om hjertestartere og genoplivning, som nu afventer Sundhedsstyrelsens vejledning.

Nordisk samarbejde

Der er tradition for at de sygeplejeetiske råd på Færøerne, i Norge, Sverige og Danmark mødes en gang årligt for at drøfte fælles anliggender med udgangspunkt i etik og sygepleje.

I 2012 fandt konferencen sted på Færøerne, hvor rådet deltog i det officielle program, og derudover havde tilrettelagt et studiebesøg på en mindre ø med et lille plejehjem, hvor vi hørte om livet der og drøftede, hvordan tavshedspligten kan håndteres i et mikrosamfund.

Det er altid meget frugtbart med diskussionerne i denne kreds, og i 2012 var det en glæde, at formanden for de grønlandske sygeplejersker Inuuti Fleischer deltog og fulgtes med os i den danske delegation, når vi var på egen hånd for at opleve noget af den færøske natur og kultur.

Det officielle program så i hovedtræk således ud:

- Portraying hope. A study among women newly diagnosed with gynaecological cancer. Oplæg ved Kristianna Hammer, lektor, Den Færøske Sygeplejeskole
 - Erfaringsudveksling. Oplæg ved det enkelte land.
 - Rundvisning i den gamle bydel i Tórshavn og officiel middag med Tórshavn borgmester
 - Brug af skriftlige etiske retningslinjer. Præsentation af undersøgelse blandt færøske sygeplejersker, efterfulgt af diskussion i plenum. Katrin Andersen og Hildur við Høgadalsá, fra etisk råd, samt Annemi Joensen, Den Færøske Sygeplejeskole.
 - Retorik om ældre i et etisk perspektiv. Ása Róin, underviser og stud. ph.d.
-

◄ Rundvisningen i den gamle bydel Tinganes bragte os forbi de smukke og velbevarede gamle huse. Vejret ændrede sig fra smukt efterårsvejr til voldsom blæst og regn – en stor kontrast, men ikke usædvanligt på Færøerne.

▼ Sygeplejeskolen i Tórshavn dannede en fin ramme for konferencen, og værterne havde sammensat et alsidigt program og sørgede med stor gæstfrihed for deltagerne. Som bonus var vejret overraskende solrigt, og udflugter i det smukke landskab viste en rigdom af fjelde, får og bygder, samt talrige tunneler, som binder øerne sammen.

Hvordan er det at blive medlem af Sygeplejeetisk Råd

Forventninger og oplevelser

Man opfordres til at søge om medlemskab. Man overvejer, man formulerer begrundet ansøgning.

Der går cirka fire måneder, og en dag modtager man et venligt, varmt og imødekomende brev fra Sygeplejeetisk Råds formand med et stort tillykke med valget og et velkommen til det fremtidige "etiske" samarbejde.

Man kommer fuld af spænding og forventning til sit første møde.

Modtagelsen er varm, og man føler sig straks "optaget" i Rådet.

Når man er dybt interesseret i den etiske vinkel af sygeplejen og bærer det med sig dagligt i sit arbejde, så er det et stort privilegium ca. en gang om måneden at befinde sig i en etisk boble sammen med andre sygeplejersker i Sygeplejeetisk Råd. Privilegiet skal ses ud fra Rådets sammensætning med hensyn til specialer og geografi. Det første halve år er vi nye medlemmer blevet præsenteret for forskelligartede opgaver, så som drøftelser og besvarelser af skriftlige henvendelser fra sygeplejersker i Danmark. Endvidere er der til stadighed opfordringer til Rådet om udadgående undervisning i diverse fora. Man er selvsagt spændt på egen præstation første gang, man skal repræsentere Rådet overfor sygeplejersker i en undervisningsseance. Men det vigtigste for os nye medlemmer er, at vi for-

mår vores kolleger til at reflektere etisk over for vores fag. Og så skal man jo hele tiden huske på, at i etisk forstand findes der ikke kun en gyldig sandhed.

Inden for det første halve år har vi haft fornøjelsen af at deltage i et nordisk træf på Færøerne. Deltagelsen i dette træf var en meget givende oplevelse. Dels gav samværet i Rådet over flere dage en god mulighed for os nye at lære kollegerne i det danske sygeplejeetiske råd bedre at kende, dels gav det ny viden om etik og et perspektiv på etik i en national og nordisk sygeplejekontekst. På Færøerne spiller de geografiske forhold i høj grad en rolle, når der sættes fokus på etik.

Vores næste store og spændende opgave bliver at udvide kendskabet til De Sygeplejeetiske Retningslinjer i ny revideret form, hvor målet med revisionen er, at man gennem etikken skal blive mere bevidstgjort om sygeplejefagets inderside/kerne. Sagt i meget korte træk, så er de reviderede sygeplejeetiske retningslinjer rensat for det juridiske, som er almen gyldigt for alle borgere i Danmark.

Som nye medlemmer har vi indtil videre nydt dette for os nye etiske forum og ser med glæde og forventning frem til det fremtidige arbejde.

**Hanne Reinhold Juul
Edel Kirketerp**

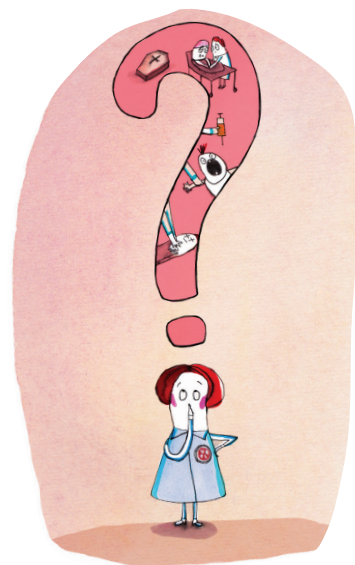

Fra venstre mod højre ses Dorthe S. Nielsen, Laila Twisttmann Bay, Grete Bækgaard Thomsen, Hanne Reinhold Juul, Erik Weye Herskind, Randi Bligaard Madsen, Edel Kirketerp Nørskov, Annette Hegelund, Birthe Ørskov og Lene Poulsen.

Hvordan kan du bruge Sygeplejeetisk Råd i din hverdag?

Sygeplejeetisk Råd har til opgave at afgive udtalelser om professionsetiske spørgsmål fra Dansk Sygeplejeråds medlemmer.

Når Sygeplejeetisk Råd modtager en medlemshenvendelse om en etisk problemstilling drøftes den på det førstkomende møde. Efterfølgende udarbejdes en udtalelse, hvor Rådet fremkommer med hvilke overvejelser og sygeplejeetiske retningslinjer, der har været drøftet. Udtalelsen bliver sendt til medlemmet og samtidig spørger vi om tilladelse til - i anonymiseret form - at offentliggøre henvendelsen og svaret på hjemmesiden. De fleste medlemmer giver en positiv tilbagemelding herpå.

Sygeplejeetisk Råd har i 2012 behandlet følgende problemstillinger:

- Vejledning af patienter i forhold til komplementær og alternativ behandling
- Manglende information til forældre med nyfødt barn
- Hvornår må man bryde sin tavshedspligt? Tavshedspligt overfor politimyndighed.
- Genoplivning med hjertestarter af borger i plejebolig
- Plejehjemsbeboeres ret til selvbestemmelse versus omsorgssvigt
- Prioriteringer i sundhedsvæsenet
- Relationen mellem den udskrevne patient og sygeplejersken
- Afslutning af behandling med ICD-pacemaker – hvornår er det aktiv/passiv dødshjælp?
- Sygepleje til forældre til indlagte børn
- Ethiske overvejelser i forbindelse med udsendelse af skriftlig information.

Alle henvendelser, hvor der gives tilladelse og tilhørende svar kan læses på Rådets hjemmeside [www.dsr.dk/ser/Etiske spørgsmål og svar](http://www.dsr.dk/ser/Etiske_sporgsmaal_og_svar).

Etik i en travl hverdag?

I en travl hverdag kan vi alle sammen komme til at køre i en trummerum, hvor vi ureflekteret handler – ja, netop som vi plejer.

Så kan man få en gave, hvor en kollega eller en studerende stiller spørgsmålet:

Hvorfor gør vi sådan her – hvorfor gør vi ikke noget andet?

Så står man der med håret i kommodeskuffen, når den er klappet i!

Ofte bliver vi opmærksomme på etikken, når den ikke er til stede – vi tænker ikke så meget på den, når det er OK.

I gamle dage sagde man, at vi er født med en trekantet samvittighed, hvor vi får en reminder, når trekantens hjørner støder mod det gode. Efterhånden som vi ignorerer stødene, så slibes samvittigheden rund, og vores opmærksomhed sløres overfor, hvad der sker omkring os og med os.

Nu er det så heldigt, at opmærksomheden kan skærpes igen, hvis vi øver os, og dermed åbnes vejen for de gode forløb, hvor vi oplever stolthed – det er også dem, vi kan lære af og underholde med på den gode måde, når vi omtaler vores arbejde og vores fag.

Værdiernes kamp i hverdagen

Hverdagen er præget af de værdier, der hænger sammen med New Public Management-kulturen, nemlig professionalisme, økonomiske rammer og bundlinjer. I sygeplejen bør vi anerkende deres professionalisme, perspektiv og den virkelighed, som en økonomisk ramme giver i politisk ledede organisationer.

Vi skal argumentere med egne argumenter, der er rundet af den sygeplejefaglige professionalisme med udgangspunkt i mellem menneskelige relationer og professionsetikken.

Eksempelvis bør vi lægge vægt på, hvordan vi kan bidrage til en konstruktiv dialog - samtidigt med at vi holder os fra at tale om andre professioners legitime dagsordener.

Vi skal også vide, at vi nemt kan blive ramt i nakken, hvis vi ikke er meget opmærksomme - for det er foruroligende, hvordan historier kan få en fjer til at blive

til pjuskede våde fjerdragter på fem uskyldige høns. Alle steder bliver oplevelser fra sundhedsvæsenet sat på dagsordenen. Regionspolitikeren hører til kaffe hos naboen, hvordan anæstesisygeplejersken ikke talte pænt til fru Hansens mand, der er svært overvægtig.

Såvel på Facebook som i fitnesscentret udveksles "fortrolige" oplysninger mand til mand. Her kan man eksempelvis høre historier om, hvor dårligt det er, at man bliver sendt hjem fra hospitalet, inden man er helt vågnet efter bedøvelsen.

Det vi skal vide er, at vi i kraft af vores arbejde og måden vi agerer på, ALTID er på dagsordenen, og somme tider kommer det de ansvarlige chefer og politikere for øre, og vi bliver bedt om en redegørelse – uden at genkende eller forstå, hvordan de kan have hørt de historier, de refererer.

Oplevelser af systemet

Til fødselsdag hos naboen

I brugsen lørdag formiddag

Open by night

.....

Ukontrollerbart!!!

Vi kan ikke kontrollere informationsstrømme, og hvad andre mennesker siger og mener om os – men vi kan redegøre for værdier og hensigter – uden at gå i for-svar. OG vi kan benytte enhver lejlighed til at fortælle de gode historier om vores arbejde og profession.

Hvordan får vi større fokus på og bevidsthed om etikken i hverdagens travle jag?

Når vi fokuserer på etikken, viser der sig et mønster, der fortæller, hvornår etiske dilemmaer fylder i hverdagen. Lad mig komme med nogle overordnede betragtninger og nogle eksempler fra min kommunale hverdag, så må læserne konvertere indholdet til egen praksis:

Når faglige vurderinger går på tværs af borgerens eller pårørendes vurderinger.

Fru Jensen har diabetes, der er kraftigt forværret, og sygeplejersken har gjort sit yderste for at motivere fru Jensen til at omlægge sin kost. Fru Jensens mand kræver, at de skal have stegt flæsk med persillesovs en gang om ugen, som de altid har fået!

Når borgeren har en reduceret evne til at forstå, hvad der er bedst for ham eller hende.

Hr Nielsen har et dybt sår på skinnebenet. Såret gør ondt, og hjemmesygeplejersken kommer dagligt for at rense såret, og stort set hver dag har hr Nielsen piller forbindningen af og kradset i såret, som klør helt ustyrligt. Hr Nielsen lover ikke at pille forbindningen af, men glemmer det.

Når pårørende har stærke meninger, som ikke deles af borgeren eller af personalet.

Fru Sørensen er blevet slem til at glemme, hvornår de tolv børnebørn har fødselsdag, og det smutter også med ugedagene og aftaler en gang imellem.

Da fru Sørensens datter besøgte sin mor i påsken, blev hun forskrækket over, hvordan det rodede i huset. Datteren henvender sig til kommunens plejeafdeling for at sikre sig, at der ville komme en sygeplejerske og hjælpe hendes mor i bad et passende antal gange om ugen – gerne dagligt – og at hendes mor inden to måneder kommer på plejehjem.

Fru Sørensen har ikke lyst til at få hjælp til bad, og vil under ingen omstændigheder høre tale om at underskrive en ansøgning.

I øvrigt opfylder fru Sørensen ikke betingelserne for at få tilbudt en plejebolig.

Når rammer, regler og ordninger hindrer den bedste indsats.

Frk Ibsen vil så gerne have sin pæne kjole på til niecens bryllup, men kraven er blevet frygtelig krøllet. Den unge sygeplejerske vil gerne stryge kraven, men strygning indgår ikke i kommunens service. Hvad gør sygeplejersken?

Situationer hvor borgeren og personale har forskellige værdier og/eller kulturel baggrund.

Hjemmesygeplejersken besøger hr Pedersen, som har svær KOL og dårligt tåler ophidselse. Hr Pedersens nabo har lige været på besøg og fortalt, at hans sønnesøn er set gå tur i skoven med en anden ung mand i hånden.

Hr Pedersen er i gang med at skrive et brev til sin søn for at meddele, at den pågældende sønnesøn ikke længere eksisterer for ham.

Dilemmaer på tværs af sektorer

Det kan være udfordrende at arbejde med etik inden for et afgrænset speciale eller område. Mere komplekst bliver det, når de etiske spørgsmål eller dilemmaer breder sig over flere sektorer eller områder.

En dialysepatient bliver tiltagende dement, Han er ikke klar over, hvor han er. Han tåler behandlingen uden problemer – 3 gange om ugen – mere end 50 km hver vej – liggende.

Nu kan det være nærliggende at spørge sig: Hvor er etikken i at holde op?

På den anden side kunne spørgsmålet også være: Hvor er etikken i at fortsætte?

Sprog skaber virkelighed

Det kan være en skræmmende oplevelse at lægge mærke til, hvad der bliver sagt, når sygeplejersker taler sammen.

Når man så forsigtigt spørger til den sproglige kultur, så er svaret ofte: "Det betyder ikke noget. Vi bruger den kun, når vi taler sammen internt!"

Jeg vil gerne advare mod en sådan kultur, for den måde vi taler om fag, patienter og hinanden er med til at danne vores mening, holdning og i sidste ende vores adfærd. ▶

Etiske dilemmaer og ledelse

Etiske dilemmaer opstår, hvor etiske eller moralske værdier er i konflikt mod hinanden, og derfor er der her en særlig forpligtelse for ledere.

Ledere skal være meget opmærksomme på, hvad der sker i hverdagen, og hvordan kulturen viser sig. I afdelingen eller området, som lederen har ansvar for, er der mulighed for at drøfte etiske spørgsmål og etiske dilemmaer, og jeg mener ikke, at undskyldningen om manglende tid gælder.

Jeg er overbevist om, at der alle steder i sygeplejen - trods travlhed er etik på dagsordenen. Der skal ikke så meget til at gå fra den uformelle snak over kaffen til en fælles refleksion over etikken.

Lederen har en anden meget vigtig opgave, der handler om at være opmærksom på, hvad der sker til siderne og opad i organisationen. En leders opmærksomhed skal være skærpet, når der samarbejdes med chefer og politikere. Det handler blandt andet meget om at lytte og stille de rigtige spørgsmål for at få en god dialog med andre og ikke fagprofessionelle.

Et eksempel kunne være Flemming Johansen på 53 år, enlig, har ingen børn og har været stiknarkoman gennem mere end 20 år.

Nu har Flemming fået leukæmi og skal have kemobehandling. Hans vener er ødelagte, og der bliver anlagt en medicinport, hvor han kan få sin kemo. Hvad gør I, når I opdager, at Flemming også bruger porten til egne stoffer?

Det er oplagt at drøfte et sådant spørgsmål for at belyse, hvad man vil gøre i situationen – og også at reflektere over, hvad sygeplejerskens egne faglige og personlige normer betyder – koblet med de stedlige værdier og lederens medspil.

Hvad er vores sygeplejefaglige ansvar i et svært etisk dilemma?

Det er alle sygeplejerskers ansvar at have en opmærksomhed rettet mod fagets inderside og kerne. Det er vores fælles ansvar og opgave at spotte, hvor der sker noget rigtig fagligt flot, som vi stolt kan fortælle videre og udvikle – og også slå ned på det, der ikke er OK!

Hvad gør vi nu?

Det handler om at arbejde med en model eller indgå aftaler om, hvordan det skal foregå. Vilkårene skal lederen være med til at skabe.

Det kan være en ide at holde regelmæssige time-outs i kollegaskabet, hvor der er etiske refleksioner på agendaen. Her kan det blive mere overskueligt, hvis man i starten anvender en refleksionsmodel og indgår aftaler om, hvordan det skal foregå. Vilkårene skal lederen være med til at skabe.

Det er også vigtigt at arbejde med den personlige afklaring i forhold til, hvor såvel udfordringer som grænser ligger – når man er klar på sig selv, kan man blive klarere i sine formuleringer og dermed bidrage mere konstruktivt.

Der er nogle signaler, man skal være opmærksom på, nemlig når følgende spørgsmål dukker op:

Kan det her være rimeligt?

Hvorfor har de dog bestemt det?

Hvorfor har vi ikke.....

Hvad er vi bange for?

Når man oplever frustration over andres handlinger og egen manglende handling, kan det være givtigt at stille sig spørgsmålet: Hvad er vi bange for? Herved kan de skjulte værdier komme frem, og der kan være tale om:

- Manglende accept fra kolleger eller overordnede
- Sanktioner
- Klager
- Medieomtale
- Faglig stolthed
- Magt

Først når man kalder trolden ved navn og erkender det skjulte, er det muligt at komme videre.

© Pia Olsen

Den unge sygeplejerske vil gerne stryge kraven, men strygning indgår ikke i kommunens service. Hvad gør sygeplejersken?

Den dygtige sygeplejerske

Den dygtige sygeplejerske er bevidst om den gode sygepleje, der bygger på professionsetikken og samtidigt tør stille spørgsmålene, gå i dialog, lytte, spørge, stå fast og justere – alt efter, hvad der er brug for.

Tabere og vindere

Det er vigtigt at være opmærksom på, at tabere har forklaringer, og vindere er kendetegnet ved at have bevidste strategier.

Hvad vælger du?

Det går ikke af sig selv - Velkommen til arbejdet!

Grete Bækgaard Thomsen

Artiklen har i 2012 været bragt i DRÅBEN – Tidsskrift for anæstesi-, intensiv- og opvågningssygeplejersker

DE SYGEPLEJEETISKE RETNINGSLINJER 2012

Som vedtaget af DSR's kongres den 26. maj 2004.

Grundlaget for De Sygeplejeetiske Retningslinjer

Grundlaget for De Sygeplejeetiske Retningslinjer er tillid til og respekt for mennesker og bygger på, at det enkelte menneske er unikt men lever i sammenhæng med sine omgivelser. Mennesket skal forstås både i denne sammenhæng og i den konkrete situation. De etiske værdier kommer til udtryk i relationer mellem mennesker.

Sygeplejerskens virksomhedsområde er at udføre, formidle, lede og udvikle sygepleje og er rettet mod mennesker, der har behov for sygepleje.

Sygepleje omfatter såvel sundhedsfremmende, sundhedsbevarende, forebyggende, som behandlende, rehabiliterende og lindrende opgaver. [1]

Sygepleje ydes uden nogen form for diskriminering.

I De Sygeplejeetiske Retningslinjer benævnes alle modtagere af sygepleje som patienter.

Forudsætningen for, at sygeplejersken kan tage et etisk ansvar er, at sygeplejersker er fagligt velfunderet. Sygepleje baseres på omhu og samvittighedsfuldhed. De Sygeplejeetiske Retningslinjer forudsætter, at den faglige viden er ajourført.

De Sygeplejeetiske Retningslinjer respekterer dansk lovgivning og tager udgangspunkt i De Sygeplejeetiske Retningslinjer fra 1992 [2], de grundlæggende menneskerettigheder [3] og ICN's etiske kodeks for sygeplejersker. [4]

Anvendelsen af De Sygeplejeetiske Retningslinjer

De Sygeplejeetiske Retningslinjer er vejledende i forskellige sammenhænge, hvor etisk stillingtagen er nødvendig.

1. SYGEPLEJERSKEN OG PROFESSIONEN

1.1 Sygeplejersken skal tage ansvar for, at De Sygeplejeetiske Retningslinjer inddrages i sygeplejen.

1.2 Sygeplejersken skal i sit arbejde erkende og vedkende sig det etiske, faglige og personlige ansvar for egne vurderinger og handlinger.

1.3 Sygeplejersken skal i sit arbejde anvende fagligt skøn, kritisk stillingtagen, mod og omtanke.

1.4 Sygeplejersken skal bidrage til et godt arbejdsmiljø og støtte kolleger i vanskelige situationer.

1.5 Sygeplejersken skal i sit samarbejde med alle faggrupper udvise respekt. I tilfælde af interessekonflikt, skal hensynet til patientens tarv varetages.

1.6 Sygeplejersken skal medvirke til at udvikle faget og værne om dets troværdighed.

2. SYGEPLEJERSKEN OG PATIENTEN

2.1 Sygeplejersken skal udøve omsorg og medvirke til at beskytte og bevare liv.

Sygeplejersken skal medvirke til, at udsigtsløs behandling [5] afsluttes eller ikke påbegyndes.

Sygeplejersken skal medvirke til at lindre lidelse og bistå til en værdig død.

Sygeplejersken må ikke medvirke til behandling, der alene har til hensigt at fremskynde en patients død.

2.2 Sygeplejersken skal medvirke til, at patienten modtager og forstår den information, der er nødvendig for at træffe valg. Information, der gives, skal være tilpasset den enkelte patients ønsker og behov samt patientens livssituation.

2.3 Sygeplejersken skal respektere patientens valg, herunder patientens ret til at fravælge selvbestemmelsesretten.

Rådets intention er, at retningslinjerne kan medvirke til at:

- Fremme etiske diskussioner og overvejelser blandt sygeplejersker
- Støtte sygeplejersker i situationer, hvor der skal træffes etiske valg
- Fremme den gode dømmekraft med henblik på at udvikle den faglige kvalitet i sygeplejen
- Sætte fokus på etiske dilemmaer, for at synliggøre etiske valg.

2.4 Sygeplejersken skal arbejde for, at patienten bevarer sin værdighed og integritet.

2.5 Sygeplejersken skal beskytte patienten mod krænkende handlinger, også i situationer, som indebærer brug af tvang, tilbageholdelse eller anden rettighedsbegrænsning.

2.6 Sygeplejersken skal, ved loyalitetskonflikter mellem ansættelsesstedets forhold og muligheden for at udføre forsvarlig sygepleje, arbejde for at varetage patientens tarv.

2.7 Sygeplejersken skal værne om fortrolige oplysninger om patienten.

2.8 Sygeplejersken skal vise respekt og omsorg for pårørende. Hvis der opstår interessekonflikt mellem patient og pårørende, skal patientens tarv varetages.

3. SYGEPLEJERSKEN OG SAMFUNDET

3.1 Sygeplejersken skal holde sig orienteret om den sociale- og sundhedspolitiske udvikling og deltage i debatten herom.

3.2 Sygeplejersken skal arbejde for prioriteringer, der sikrer en retfærdig og hensigtsmæssig ressourcefordeling, og som tilgodeser de grupper af patienter, der har størst behov for sygepleje.

3.3 Sygeplejersken skal medvirke til at synliggøre de konsekvenser, de politiske prioriteringer får for sygeplejen.

3.4 Sygeplejersken skal forholde sig kritisk til udviklingen inden for den bioteknologi og sundhedsteknologi, som har konsekvenser for sygeplejen.

3.5 Sygeplejersken skal i sit arbejde tage et ansvar for at beskytte miljøet mod forurening og undgå unødvendigt ressourceforbrug.

3.6 Sygeplejersken skal ved offentlig fremtræden være bevidst om, hvorvidt dette sker som ansat, som fagperson eller som privatperson.

3.7 Sygeplejersken skal værne om fagets omdømme.

[1] Bekendtgørelse nr. 232 af 30.03.2001 om sygeplejerskeuddannelsen § 1, stk. 2, nr. 1

[2] Sygeplejeetiske retningslinjer, vedtaget maj 1992 på DSR's kongres

[3] FN's Verdenserklæring om Menneskerettighederne (1948)

[4] International Council of Nurses (ICN). Det første etiske kodeks for sygeplejersker blev godkendt i 1953 og er senest revideret i år 2000

[5] Lov nr. 482 af 1. juli 1998 om patienters retsstilling § 3. Ved behandling forstås i denne lov undersøgelse, diagnosticering, sygdomsbehandling, genoptræning, sundhedsfaglig pleje og sundhedsfaglige forebyggelsestiltag over for den enkelte patient m.v.

VEDTÆGTER FOR SYGEPLEJEETISK RÅD

§ 1.

Sygeplejeetisk Råd har som opgave:

- at overvåge og fremme sygeplejerskers faglige/etiske standard, samt
 - at afgive udtalelser om faglige/etiske spørgsmål, som indbringes for Rådet af Dansk Sygeplejeråds medlemmer eller Dansk Sygeplejeråd. Rådet kan herudover på eget initiativ tage spørgsmål op til behandling og vurdering.
- Rådets udtalelser om tilsidesættelse af De Sygepleje-etiske Retningslinjer afgives til Dansk Sygeplejeråds hovedbestyrelse.

Stk. 2. Rådet kan ikke behandle sager, som i henhold til Dansk Sygeplejeråds love er henlagt til afgørelse i et andet organ. Rådet afgør selv, om det kan behandle en forelagt sag. I tvivlstilfælde kan Rådet indhente udtalelse fra Dansk Sygeplejeråds hovedbestyrelse herom.

Stk. 3. De Sygeplejeetiske Retningslinjer fastsættes af Dansk Sygeplejeråds kongres efter indstilling fra Rådet. Rådet er forpligtet til regelmæssigt at vurdere disse regler og eventuelt fremsætte forslag til revision.

§ 2.

Rådet består af 10 medlemmer, der skal være medlemmer af Dansk Sygeplejeråd og som vælges af Dansk Sygeplejeråds kongres efter kandidatanmeldelser fra Rådet, Dansk Sygeplejeråds kredse og hovedbestyrelsen. Kandidatanmeldelser skal være Dansk Sygeplejeråd i hænde inden arbejdstids ophør på den sidste normale arbejdsdag i januar måned i lige år.

Stk. 2. Der foretages selvstændigt valg af formand.

Stk. 3. Medlemmer af Sygeplejeetisk Råd skal såvel virksomhedsmæssigt som geografisk være dækkende for Dansk Sygeplejeråd.

Stk. 4. Ingen af Rådets medlemmer må beklæde andre tillidsposter i Dansk Sygeplejeråd eller indtage andre tillidserhverv eller være ansat i stillinger, som vil kunne svække tilliden til Sygeplejeetisk Råd.

Stk. 5. På baggrund af de indkomne kandidatforslag indstiller hovedbestyrelsen til kongressen formand og medlemmer til valg på kongressen.

Stk. 6. Ændringsforslag til hovedbestyrelsens indstilling kan fremsættes på baggrund af de indkomne kandidatforslag af Dansk Sygeplejeråds kredse samt Sygeplejeetisk Råd inden 1.4. i lige år.

Stk. 7. Valg til Rådet gælder for 4 år, og genvalg kan finde sted én gang.

Stk. 8. Valg af formand samt 4 medlemmer af Rådet, og valg af Rådets øvrige 5 medlemmer finder sted på to på hinanden følgende kongresser.

Stk. 9. Bestemmelsen i stk. 8 om antallet af medlemmer på valg fraviges, såfremt et medlem, der ikke er på valg ved førstkommande kongres, udtræder af Rådet i sin valgperiode. I dette tilfælde foretages der suppleringsvalg ved førstkommande kongres, således at antallet af medlemmer på valg tilpasses den aktuelle medlemssituation i Rådet.

§ 3.

Rådet fastsætter selv sin forretningsorden, der skal godkendes af Dansk Sygeplejeråds hovedbestyrelse.

§ 4.

Rådet aflægger hvert år med udgangen af maj måned beretning om sin virksomhed til hovedbestyrelsen og bestemmer, om beretningen skal offentliggøres helt eller delvis.

§ 5.

Udgifterne til Rådets virksomhed afholdes af Dansk Sygeplejeråd på baggrund af en af Dansk Sygeplejeråds kongres fastsat bevilling. Rådets regnskabsår er kalenderåret, og der aflægges regnskab til Dansk Sygeplejeråds hovedbestyrelse.

SYGEPLEJEETISK RÅDS MEDLEMMER

Grete Bækgaard Thomsen
Sundhedschef i Lemvig kommune.
Medlem af Sygeplejeetisk Råd fra
2006. Formand fra 2010.

Birthe Ørskov
Lektor, UC Sjælland, Sygeplejerske-
uddannelsen i Nykøbing Falster.
Medlem af Sygeplejeetisk Råd fra
2010.

Annette Hegelund
Afdelingsleder på Gildhøjehjemmet i
Brøndby Kommune.
Medlem af Sygeplejeetisk Råd
fra 2010. Næstformand fra 2012.

Dorthe S. Nielsen
Klinisk sygeplejeforsker og adjunkt,
Indvandrermedicinsk Klinik, OUH
og Center for Global Sundhed,
SDU. Medlem af Sygeplejeetisk
Råd fra 2012.

Randi Bligaard Madsen
Udviklingskonsulent, Medicinsk Af-
deling, Hospitalsenheden Vest Hol-
stebro. Medlem af Sygeplejeetisk
Råd fra 2008.

Edel Kirketerp Nørskov
Oversygeplejerske, Børneafdelin-
gen, Sygehus Lillebælt. Medlem af
Sygeplejeetisk Råd fra 2012.

Lene Poulsen
Hjemmesygeplejerske i Aalborg
Kommune. Medlem af Sygepleje-
etisk Råd fra 2010.

Hanne Reinhold Juul
Funktionsleder, Affektivt Team og
Klinik for Skizofreni, Region Syd-
danmark. Medlem af Sygepleje-
etisk Råd fra 2012.

Erik Weye Herskind
Anæstesisygeplejerske, Nykøbing
Falster Sygehus, Sygehus Syd.
Medlem af Sygeplejeetisk Råd fra
2010.

Laila Twisttmann Bay
Udviklingssygeplejerske, Reumato-
logisk afdeling, Odense Universi-
tetshospital. Medlem af Sygepleje-
etisk Råd fra 2012.

FOREDRAGS- OG UNDERVISNINGSAKTIVITETER I 2012

Dato	Sted	Arrangør	Emne	Målgruppe
Januar	Hellerup	Sankt Lukas Hospice	Temadag om sygeplejeetik	Nøglepersoner i palliation
Januar	København	Dansk Sygeplejeråd	Arbejdsgruppe i relation til udarbejdelse af retningslinjer for komplementær og alternativ behandling	Sygeplejersker
2. februar	Aarhus Universitets-hospital Skejby	Sygeplejens År: DSR Kreds Midtjylland. Fagdag om klinisk etiske komiteer på sygeplejerskers arbejdspladser	Hvordan får vi større fokus på og bevidsthed om etikken i hverdagen? Og hvad er vores sygeplejefaglige ansvar i et svært etisk dilemma?	Sygeplejersker
Maj	Hvidovre Hospital	Gastroenheden	Etiske dilemmaer i overgangen mellem kurativ og palliativ behandling	Tværfagligt
Maj	København	Metropol	Palliativ sygepleje	Sygeplejestuderende
Maj	Svendborg	Styregruppen bag Sygeplejerskeprofilen	Hverdagsdilemmaer og sygeplejeetik	90 sygeplejersker i Svendborg kommune
22. oktober	København	DSR Kreds Hovedstaden	Sygeplejeetisk Råds arbejde og etiske dagsordener	Fællestillidsrepræsentanter
28. november	Thisted	DSR Kreds Nordjylland	Oplæg i relation til visning af filmen "My sisters keeper"	Medlemmer
29. november	Aalborg	DSR Kreds Nordjylland	Oplæg i relation til visning af filmen "My sisters keeper"	Medlemmer
4. december	København	Sundhedsstyrelsen	Møde om udarbejdelse af vejledning om forudgående fravalg af livsforlængende behandling, herunder genoplivningsforsøg	

DELTAGELSE I KONGRESSER, KONFERENCER M.V. I 2012

Medlemmernes deltagelse i kongresser og konferencer

Dato	Sted	Arrangør	Emne	Målgruppe
11. januar	Aarhus	Dansk Sundheds Institut i Aarhus, DSI	Debatseminar om Sundhedsteknologier: Tryllestav, byrde eller løftestang?	Alle
13. april	Christiansborg	Det Ethiske Råd	Debatdag om magt og afmagt i psykiatrien	Alle
12. maj	Tivolis Koncertsal	Dansk Sygeplejeråd	Sygeplejens Dag. Sygepleje i fortid, nutid og fremtid	Sygeplejersker
21.-24. maj	Vingsted Centret	Dansk Sygeplejeråd	Faglig forsvarlighed - nu og i fremtiden	Sygeplejersker
19.-20. oktober	Torshavn	Det færøske sygeplejeetiske råd	Portraying hope. A study among women newly diagnosed with gynaecological cancer. Erfaringsudveksling. Brug af skriftlige etiske retningslinjer. Retorik om ældre i et etisk perspektiv.	Nordiske sygeplejeetiske råd

PRAKTISKE OPLYSNINGER

PRAKTISKE OPLYSNINGER

Sygeplejeetisk Råds sekretær kan træffes på:

Tlf. nr. 4695 4155 eller 3315 1555

Fax: 33 15 24 55

E-mail: ser@dsr.dk

Hjemmeside

www.dsr.dk/ser eller

www.sygeplejeetiskraad.dk

Rådet kan også kontaktes ved at skrive til:

Sygeplejeetisk Råd

Sankt Annæ Plads 30

1250 København K

Sygeplejeetisk Råds formand kan træffes på:

E-mail: ser.formand@gmail.com

På hjemmesiden kan du kontakte Sygeplejeetisk Råd via en elektronisk blanket.

Pjecer, årsberetninger og De Sygeplejeetiske Retningslinjer kan rekvireres hos Rådets sekretær eller downloades på Rådets hjemmeside.

Sygeplejeetisk Råd

Sygeplejeetisk Råd

Sankt Annæ Plads 30

DK-1250 København K

www.dsr.dk/ser

Tlf.+45 46 95 41 55

E.mail ser@dsr.dk